

Rafał Godoń **Pedagogika i odpowiedzialność. O sprawach „niewygodnych” w trudnej codzienności edukacyjnej**

Godoń, R. (2012). Między myśleniem a działaniem. O ewolucji anglosaskiej filozofii edukacji. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323533382>

Heidegger, M. (2000). Co zwie się myśleniem?, Tłum. J. Mizera. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Hogan, P. (2010). The New Significance of Learning. Imagination's Heartwork. London, New York: Routledge.

Izdebski, Z. (2020). Zdrowie i życie seksualne Polek i Polaków w wieku 18-49 lat w 2017 roku. Studium badawcze na tle przemian od 1997 roku. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323542933>

Izdebski, Z. (2021). Zdrowie i życie seksualne Polek i Polaków w wieku 50-74 lat w 2017 roku. Perspektywa starzejącego się społeczeństwa. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323551546>

Jaczewski, A. (1989). Wstęp do dorosłości. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Peters, R.S. (1966). Ethics and Education. London: George Allen & Unwin Ltd.

Ruciński, S. (1988). Wychowanie jako wprowadzenie w życie wartościowe. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Janusz Wojtycza **Profesor Andrzej Jaczewski, Mistrz i Przyjaciel Jubilata**

Izdebski, Z. (2019). Pionierskie badania Andrzeja Jaczewskiego – ich kontynuacja i kontynuatorzy. Od seksuologii rozwojowej do seksuologii społecznej i pedagogiki seksualnej. W: J. Wojtycza (red.), O harmonijny rozwój człowieka. Myśl pedagogiczna Profesora Andrzeja Jaczewskiego (25–42). Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM.

Izdebski, Z. (red.) (2009). O człowieku i jego rozwoju nie tylko seksualnym. Prace dedykowane Profesorowi Andrzejowi Jaczewskiemu. Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Jaczewski Andrzej, Nauka Polska, <https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=29437&k=pd6opd> (dostęp: 31.08.2018 r.).

Jaczewski, A. (1962, 1967). Medycyna w plecaku. Warszawa: Wydawnictwo Harcerskie.

Jaczewski, A. (1970, 1973). Erotyzm dzieci i młodzieży. Warszawa: PWN.

Jaczewski, A. (1972). Znaczenie okresu dojrzewania dla kształtowania się postaw seksualnych młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem chłopców (w świetle badań ciągłych grupy młodzieży i uzupełnionych innymi metodami badawczymi). Rozprawa habilitacyjna. Warszawa.

Jaczewski, A. (1983). Gawędy drużynowego. Warszawa: Komenda Chorągwi Stołecznej ZHP.

Jaczewski, A. (1998). Nasze dzieci dorastają. Rady dla rodziców i wychowawców. Warszawa: PZWL.

Jaczewski, A. (2009). Książka moich wspomnień. Radom: Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji.

Jaczewski, A. (2014). Seksualność dzieci i młodzieży. Pół wieku badań i refleksji. Warszawa: Difin.

Jaczewski, A. (2015). Gawędy drużynowego. Kraków: Komisja Historyczna Krakowskiej Chorągwi ZHP.

Jaczewski, A. (2018). Harcerstwu zawdzięczam bardzo wiele... Kraków: Fundacja Wczoraj i Dziś.

Jaczewski, A. (red.) (1994, 1998). Biologiczne i medyczne podstawy rozwoju i wychowania. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Jaczewski, A. (red.) (2001, 2003, 2005). Biologiczne i medyczne podstawy rozwoju i wychowania: podręcznik dla studentów uczelni pedagogicznych. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.

Jaczewski, A., Łodziński, K. (1962). Medycyna w plecaku. Warszawa: Wydawnictwo Harcerskie.

Jaczewski, A., Ptaszkowski, P. (2010). Wysowa. Przewodnik, gawęda. Tuchów: Mała Poligrafia Redemptorystów.

Jaczewski, A., Pyżuk, M. (1964). Wstępne wyniki badań nad wiekiem dojrzewania chłopców i dziewcząt jednej ze szkół warszawskich. Materiały Instytutu Matki i Dziecka, 4.

Jaczewski, A., Radomski, J. (1979). Wychowanie seksualne i problemy seksuologiczne wieku rozwojowego. Warszawa: PZWL.

Kozakiewicz, M. (1980). Postawy młodzieży wobec spraw seksualnych, małżeństwa i rodziny w Europie (wstępny raport z badania międzynarodowego). W: M. Kozakiewicz, A. Jaczewski, J. Radomski, Raport z badań nad seksualizmem dzieci i młodzieży w Polsce. Warszawa: Towarzystwo Rozwoju Rodziny.

Kozakiewicz, M., Jaczewski, A., Radomski J. (1980). Postawy młodzieży wobec spraw seksualnych, małżeństwa i rodziny w Europie (wstępny raport z badania międzynarodowego). Warszawa: Towarzystwo Rozwoju Rodziny.

Obuchowska, I., Jaczewski, A. (1982, 1992). Rozwój erotyczny. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Obuchowska, I., Jaczewski, A. (2002). Rozwój erotyczny. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.

Profil Andrzeja Jaczewskiego na Facebooku,
https://www.facebook.com/jaczewskiandrzej/posts/906747129520063?_tn_ =K-R (dostęp: 31.08.2018 r.).

Radzik, A. (2010). Artur Jaczewski (1863–1932) – twórca mykologii rosyjskiej. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historica*, 9, 85–93.

Tanaś, M. (2019) [fragment recenzji na okładce]. W: J. Wojtycza (red.), *O harmonijny rozwój człowieka. Myśl pedagogiczna Profesora Andrzeja Jaczewskiego*. Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM.

Wojtycza, J. (red.) (2019). *O harmonijny rozwój człowieka. Myśl pedagogiczna Profesora Andrzeja Jaczewskiego*. Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM.

Beata Wróbel **Historia pewnej znajomości: dwie ginekolożki i seksuolog**

American Psychiatric Association (1987). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-III-R). 3rd rev. Washington, DC.

American Psychiatric Association (2013). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5). Washington, DC, <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596> (dostęp: 12.03.2022 r.).

Basson, R. (2014). Sexuality and Sexual Disorders. The American College of Obstetricians and Gynecologists (ACOG). Clinical Updates in Womens's Health Care, 13(2).

Foucault, M. (2020). Historia seksualności. Gdańsk: Wydawnictwo słowo/obraz terytoria.

Kaplan, H.S. (1979). Disorders of Sexual Desire and Other New Concepts and Techniques in Sex Therapy. New York, NY: Brunner/Mazel Publications.

Leiblum, S.L. (2002). Nowe spojrzenie na seksualność kobiety. Ginekologia po Dyplomie, 1, 55–60.

Wisłocka, M. (1978). Sztuka kochania. Warszawa: Wydawnictwo Iskry.

Wisłocka, M. (2016). Sztuka kochania. Warszawa: Wydawnictwo Agora.

Wróbel, B. (2008). Assessment of painful sexual intercourse occurrence among women in gynaecological practice. Ginekologia Polska, 79(11), 762–767.

Wróbel, B. (2019). Stereotypy seksualne a diagnozowanie i leczenie zaburzeń zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego kobiet. W: K. Wąż (red.), Obyczajowość seksualna Polaków. Perspektywa interdyscyplinarna (213–232). Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

Wróbel, B., Borowiec, A. (2020). Sztuka kobiecości. Warszawa: Wydawnictwo Agora.

Wróbel, B., Karasek, M. (2008). Human sexuality and sex steroids. Neuro Endocrinology Letters, 29(1), 3–10.

Wróbel, B., Nowosielski, K., Sodowska, P., Sodowski, K. (2015). Psychological factors in sexual pain: Fear-avoidance model in chronic pelvic pain syndrome therapy. International Journal of Gynecology & Clinical Practice, 2, 108. <https://doi.org/10.15344/2394-4986/2015/108>

Maria Łukaszek **Refleksje na temat badań profesora Zbigniewa Izdebskiego**

Bieńko, M., Izdebski, Z., Wąż, K. (2016). Edukacja seksualna w polskiej szkole. Perspektywa uczniów i dyrektorów. Warszawa: Difin.

Izdebski, Z. (1992). Seksualizm dzieci i młodzieży w Polsce. Raport z badań. Zielona Góra: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. T. Kotarbińskiego w Zielonej Górze.

Izdebski, Z. (2000a). Wiedza, przekonania o HIV/AIDS w społeczeństwie polskim. Zachowania seksualne. Wydawnictwo Naukowe PWN.

Izdebski, Z. (2000b). Zachowania seksualne kobiet świadczących usługi seksualne, mężczyzn homoseksualistów i osób uzależnionych od narkotyków. Organon: UNDP.

Izdebski, Z. (2004a). Badanie prostytucji dziecięcej (2003–2004). Badanie zrealizowane na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu z udziałem Stowarzyszenia PRO-ECPAT i Komendy Głównej Policji [maszynopis].

Izdebski, Z. (2004b). Edukacja prozdrowotna i seksualna w polskiej szkole. Badania uczniów szkół ponadgimnazjalnych [maszynopis].

Izdebski, Z. (2006). Ryzykowna dekada: Seksualność Polaków w dobie HIV/AIDS. Studium porównawcze 1997–2001–2005. Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Izdebski, Z. (2012). Seksualność Polaków na początku XXI wieku. Studium badawcze. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Izdebski, Z. (2017). Seksualność Polaków 2017. IX Ogólnopolska Debata o Zdrowiu Seksualnym, 8.02.2017 r., Warszawa.

Izdebski, Z. (2020a). Najnowszy raport z badań na temat zdrowia, relacji w związkach oraz życia seksualnego Polek i Polaków w czasach pandemii COVID-19. Konferencja prasowa online, 27.10.2020 r., <https://www.youtube.com/watch?v=hvYGmlw0YcU> (dostęp: 12.03.2022 r.).

Izdebski, Z. (2020b). Zdrowie i życie seksualne Polek i Polaków w wieku 18–49 lat w 2017 roku. Studium badawcze na tle przemian od 1997 roku. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323542933>

Izdebski, Z., Długołęcka, A., Radomski, D. (2016). Psychoseksualne funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością fizyczną. Studium badawcze. Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Izdebski, Z., Wąż, K. (2013). Ekspertyza podręczników do wychowania do życia w rodzinie dopuszczonych do użytku szkolnego, uwzględniających nową podstawę programową kształcenia ogólnego w gimnazjum. Ekspertyza zrealizowana na zlecenie Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. Zielona Góra.

Jaczewski, A., Grodzki, A., Izdebski, Z. (1994). Przemiany obyczajowości seksualnej młodzieży. Studia z pedagogiki seksualnej. Warszawa: Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego.

Anna Wiłkomirska Preferencje polityczne a seksualność Polaków. Analiza wybranych aspektów badania profesora Zbigniewa Izdebskiego

Bancroft, J., Long, J.S., McCabe, J. (2011). Sexual well-being: A comparison of U.S. black and white women in heterosexual relationships. *Archives of Sexual Behavior*, 40(4), 725–740. <https://doi.org/10.1007/s10508-010-9679-z>

Boski, P. (1993). O dwóch wymiarach lewicy-prawicy na scenie politycznej i wartościach politycznych polskich wyborców. W: J. Reykowski (red.), *Wartości i postawy społeczne a przemiany systemowe. Szkice z psychologii politycznej*. Warszawa: Instytut Psychologii PAN.

CBOS (2009). Moralność Polaków po 20 latach przemian. Komunikat nr BS/40/2009. Warszawa.

CBOS (2014). Religijność a zasady moralne. Komunikat nr 15/2014. Warszawa.

CBOS (2015). Co różni zwolenników lewicy, centrum i prawicy?. Komunikat nr 139/2015. Warszawa.

GUS (2016), Małżeństwa i dzietność w Polsce, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5468/23/1/1/malzenstwa_i_dzietnosc_w_polsce.pdf (dostęp: 12.03.2022 r.).

Górka, M. (2010). Dylematy i paradoksy identyfikacji ideologicznych w okresie transformacji. *Civitas. Studia z Filozofii Polityki*, 12, 77-108. <https://doi.org/10.35757/CIV.2010.12.04>

Gryżewski, A. (2020). Jak seks wpływa na poglądy polityczne Polaków. I odwrotnie. *Onet Wiadomości*, 5.12.2020 r., rozmowę przeprowadził P.I. Kalwas, <https://wiadomosci.onet.pl> (dostęp: 12.03.2022 r.).

Izdebski, Z. (2015). Preferencje polityczne a seksualność Polaków. Referat wygłoszony na Konferencji w Białowieży, 30.01.2015 r.

Kwiatkowska, A., Cześniak, M., Żerkowska-Balas, M., Stanley, B. (2016). Ideologiczna treść wymiaru lewica-prawica w Polsce w latach 1997-2015. *Studia Socjologiczne*, 4(223), 97-129.

Laumann, E.O., Gagnon, J.H., Michael, R.T., Michaels, S. (1994). *The Social Organization of Sexuality: Sexual Practices in the United States*. Chicago: University of Chicago Press.

Lew-Starowicz Z. (2017). Osoby o konserwatywnych poglądach mogą mieć bogate życie seksualne. *Polska Times*, 2.06.2017 r., rozmowę przeprowadziła A. Czupryn, <https://plus.polskatimes.pl/zbigniew-lewstarowicz-osoby-o-konserwatywnych-poglądach-moga-miec-bogate-zycie-seksualne/ar/12137868#> (dostęp: 12.03.2022 r.).

Mandal, E., Kocur, D. (2015). Poczucie władzy a poczucie satysfakcji seksualnej w intymnych relacjach. *Seksuologia Polska*, 13(1), 1-7.

Noël, A., Thérien, J.-P. (2008). *Left and Right in Global Politics*. Cambridge: Cambridge University Press. 13(1), 1-7 <https://doi.org/10.1017/CBO9780511790751>

Skarżyńska, K., Henne, K. (2011). Lewicowość-prawicowość autoidentyfikacji politycznych a przekonania i kapitał społeczny - perspektywa psychologii politycznej, *Studia Socjologiczne*, 2(201), 85-108.

Wojtasik, W. (2011). *Lewica i prawica w Polsce. Aspekty ekonomiczno-społeczne*. Sosnowiec: Oficyna Wydawnicza Humanitas.

Beata Pastwa-Wojciechowska Od magii po mroczną głębię, czyli różne aspekty seksualności człowieka w kontekście wiedzy o psychopatycznych sprawcach przestępstw seksualnych

Ablow, K. (2007). *Psychopata*. Poznań: Wydawnictwo Rebis.

Brown, S.L., Forth, A.E. (1997). Psychopathy and sexual assault: Static risk factors, emotional precursors, and rapist subtypes. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 65(5), 848-857. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.65.5.848>

Byrne, J., Pattavina, A.F., Taxman, F.S. (2015). International trends in prison upsizing and downsizing: In search of evidence of a global rehabilitation revolution. *Victims & Offenders*, 10(4), 420-451. <https://doi.org/10.1080/15564886.2015.1078186>

Cattrall, K. (2006). *Inteligencja seksualna*. Warszawa: Jacek Santorski & Co Agencja Wydawnicza i Madison Press Books.

Dietz, P.E., Hazelwood, R.R., Warren, J. (1990). The sexually sadistic criminal and his offenses. *Bulletin of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 18(2), 163-178.

Gajos-Kaniewska, D. (2013). Jak Gowin chce izolować seryjnych morderców i pedofilów po wyjściu z więzienia. *Rzeczpospolita*, 16.04.2013 r., <https://www.rp.pl/prawo-karne/art13149841-jak-gowin-chce-izolowac-seryjnych-mordercow-i-pedofilow-po-wyjsciu-z-wiezienia> (dostęp: 12.03.2022 r.).

Hare, R.D. (1999). Psychopathy of a risk violence. *Psychiatric Quarterly*, 70(3), 180-191.
<https://doi.org/10.1023/A:1022094925150>

Izdebski, Z. (2008). Nietelni sprawcy przemocy seksualnej i ich terapia. W: W. Ambrozik, H. Machel, P. Stępnia (red.), *Misja Służby Więziennej a jej zadania wobec aktualnej polityki karnej i oczekiwań społecznych*. IV Polski Kongres Penitencjarny. Poznań-Gdańsk-Warszawa-Kalisz. Poznań: Uniwersytet Adama Mickiewicza.

Izdebski, Z. (2012). *Seksualność Polaków na początku XXI wieku*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Izdebski, Z. (2013). W: D. Gajos-Kaniewska. Jak Gowin chce izolować seryjnych morderców i pedofilów po wyjściu z więzienia. *Rzeczpospolita*, 16.04.2013 r.

Izdebski, Z. (2019). Wybrane metodologiczne i etyczne problemy w badaniach obyczajowości seksualnej. W: K. Wąż (red.), *Obyczajowość seksualna Polaków. Perspektywa interdyscyplinarna*. Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls".

Izdebski, Z., Dec, J. (2009). *Criminal Justice Response to Trafficking in Human Beings in Poland*. Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Izdebski, Z., Ostrowska, A. (2003). *Seks po polsku. Zachowania seksualne jako element stylu życia Polaków*. Warszawa: Wydawnictwo Muza.

Izdebski, Z., Szcześniak, M. (2021). *Siedem grzechów przeciwko seksualności*. Warszawa: Poradnia K.

Izdebski, Z., Wiśniewski, J.L. (2014). *Intymnie. Rozmowy nie tylko o miłości*. Kraków: Wydawnictwo Znak.

NIK (2014). *Debata o resocjalizacji [panel ekspertów]*. Warszawa, 18.03.2014 r.,
<https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/debata-o-resocjalizacji-panel-ekspertow.html> (dostęp: 13.03.2022 r.).

Pastwa-Wojciechowska, B. (2004). *Naruszanie norm prawnych w psychopatii. Analiza kryminologiczno-psychologiczna*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.

Pastwa-Wojciechowska, B. (2013). *Psychopaci - sprawcy przestępstw seksualnych*. Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia Universalis.

Pastwa-Wojciechowska, B. (2015). *Użyteczność pojęcia zaburzeń osobowości w opiniowaniu sądowo-psychologicznym*. W: D. Rode (red.), *Modele psychologicznego opiniodawstwa w sprawach karnych (75-93)*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Pastwa-Wojciechowska, B., Izdebski, Z. (2014). Sexual activity of Polish adults -intergenerational analysis. *Annals of Agricultural and Environmental Medicine*, 21(1), 112-115.

Porter, S., Campbell, M.A., Woodworth, M., Birt, A.R. (2002). A new psychological conceptualization of the sexual psychopaths. *Advances in Psychology Research*, 7(2), 21-36.

Porter, S., Demetriooff, S., ten Brinke, L. (2010). Sexual psychopath: Current understanding and future challenges. W: A. Schlank (red.), *The Sexual Predator*. vol. IV (13.1-13.12). Kingston, NJ: Civic Research Institute.

Sokoluk, W. (2003). *Wychowanie do życia w rodzinie*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Ustawa z dnia 22 listopada 2013 roku o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1638).

Dorota Karkowska **Godność i prawa człowieka a prawa seksualne w płaszczyźnie normatywnej i w działalności judykatury. Wybrane zagadnienia**

Książki i artykuły

Chauvin, T. (2019/2020). Godność człowieka jako źródło podmiotowości prawnej i granica władzy. *Kwartalnik EP*, 1(175), 5–10.

Chmaj, M. (2002). Godność człowieka jako źródło jego wolności i praw. W: M. Chmaj, L. Leszczyński, W. Skrzydło, J.Z. Sobczak, A. Wróbel, *Konstytucyjne wolności i prawa w Polsce*. t. 1: *Zasady ogólne*. Kraków: Wolters Kluwer.

Chorążewicz, D., Snarski T. (2016). Brak odmienności płci a wspólne pożycie. Glosa do uchwały SN z dnia 25 lutego 2016 r., I KZP 20/15. *Gdańskie Studia Prawnicze, Przegląd Orzecznictwa*, 3, 82–92.

Dziedziak, W. (2019). Godność człowieka jako podstawa sprawiedliwości. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio G, Ius, LXVI*, 1. <https://doi.org/10.17951/g.2019.66.1.87-99>

Encyklopedia PWN (2022), hasło: Humanizm, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/;3913212> (dostęp: 1.02.2022 r.).

Gałązka, M. (2006). Prawo karne wobec rozwoju biomedycyny na tle nauczania Jana Pawła II. W: A. Grześkowiak (red.), *Zagadnienia prawa karnego na tle nauczania Jana Pawła II*. Lublin: Wydawnictwo KUL.

Garlicki, L. (2016). W: L. Garlicki, M. Zubik (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, t. II, komentarz do art. 30.

Granat, M. (2014). Godność człowieka z art. 30 Konstytucji RP jako wartość i jako norma prawna. *Państwo i Prawo*, 8, 3–22.

Gronkowska, B. (1993). Problemy aborcji w świetle standardów międzynarodowych ochrony praw człowieka. *Państwo i Prawo*, 6.

Imieliński, K. (1987). *Medycyna i seks*. Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych.

Izba Skarbowa (2015). Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Katowicach z dnia 7 stycznia 2015 r., IBPBI/1/415-1164/14/AP.122 Dorota Karkowska
Kant, I. (2013). *Uzasadnienie metafizyki moralności*. Kęty: Marek Derewiecki.

Michalska, A. (1994). Źródła praw człowieka. W: A. Rzepliński (red.), *Prawa człowieka a policja. Problemy teorii i praktyki*. Legionowo: Centrum Szkolenia Policji.
Ossowska, M. (1970). *Normy moralne. Próba systematyzacji*. Warszawa: PWN.

Piechowiak, M. (1999). *Filozofia praw człowieka. Prawa człowieka w świetle ich międzynarodowej ochrony*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.

Raglewski, J. (2008). Glosa do postanowienia SN z dnia 7 maja 2008 r., III KK 234/07. LEX nr 92441.

Słysz, A. (2017). Domniemanie legalności przychodu a czyny zabronione, seks w internecie i prostytutka.

Przeгляд Podatkowy, 6, 37–42. Zieliński, S. (2019). Rozumienie godności człowieka i jej znaczenie w procesie stanowienia i stosowania prawa. Propozycja testu zgodności regulacji prawnych z zasadą godności człowieka. *Przeгляд Sejmowy* 4(153), 107–127. <https://doi.org/10.31268/PS.2019.54>

Akty prawne Deklaracja Praw Seksualnych (2014). Światowe Stowarzyszenie Zdrowia Seksualnego (World Association for Sexual Health, WAS). Wrocław: Centrum Psychoterapii Solve2Win, <https://cppb.pl/potrzebuje-pomocy/psychoseksuolog/deklaracja-praw-seksualnych> (dostęp: 2.02.2022 r.).

Europejska Karta Społeczna sporządzona w Turynie dnia 18 października 1961 r. (Dz.U. z 1999 r. Nr 8, poz. 67).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.). Konwencja Bioetyczna (1998). W: *Europejskie standardy bioetyczne. Wybór materiałów*. Wstęp, tłum., oprac. T. Jasudowicz. Toruń: TNOiK „Dom Organizatora”.

Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 119, poz. 515).

Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.).

Konwencja w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 10 grudnia 1984 roku (Dz.U. z 1989 r. Nr 63, poz. 378). 123 Godność i prawa człowieka a prawa seksualne... Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167).

Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169).

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (PDPC) z dnia 10 grudnia 1948 roku, [https://www.unesco.pl/fileadmin/user_upload/pdf/Powszechna Deklaracja Praw Czlowieka.pdf](https://www.unesco.pl/fileadmin/user_upload/pdf/Powszechna_Deklaracja_Praw_Czlowieka.pdf) (dostęp: 15.03.2022 r.).

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie sytuacji w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego oraz praw w tej dziedzinie w UE w kontekście zdrowia kobiet (2020/2215(INI)), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0314_PL.html (dostęp: 31.01.2022 r.).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 2345 ze zm.).

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1108 ze zm.).

Orzecznictwo

Sąd Najwyższy (2008). Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2008 r., III KK 234/07. *Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa*, 2008, 9, poz. 69.

Sąd Apelacyjny w Łodzi (2018). Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 25 stycznia 2018 r., I ACa 690/17. LEX nr 2461413.

Sąd Apelacyjny w Warszawie (2018). Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 września 2018 r., VI ACa 528/17. LEX nr 2616080.

Sąd Najwyższy (1989). Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 1989 r., I CR 143/89. LEX nr 5282.

Wojewódzki Sąd Administracyjny (2014). Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 28 marca 2014 r., IV SA/Wa 2119/13. LEX nr 1465953.124 Dorota Karkowska

Orzecznictwo TK

Trybunał Konstytucyjny (1993). Uchwała Trybunału Konstytucyjnego (TK) z dnia 17 marca 1993 r., W 16/92. *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy*, 1993, 1, poz. 16.

Trybunał Konstytucyjny (1999). Wyrok TK z dnia 23 marca 1999 r., K 2/98, *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy*, 1999, 3, poz. 38.

Trybunał Konstytucyjny (2001). Wyrok TK z dnia 4 kwietnia 2001 r., K 11/00, *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy*, 2001, 3, poz. 54.

Trybunał Konstytucyjny (2002a). Wyrok TK z dnia 27 maja 2002 r., K 20/01, *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy. Seria A*, 2002, 3, poz. 34.

Trybunał Konstytucyjny (2002b). Wyrok TK z dnia 15 października 2002 r., SK 6/02. *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy. Seria A*, 2002, 5, poz. 65.

Trybunał Konstytucyjny (2003a). Wyrok TK z 5 marca 2003 r., K 7/01. *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy. Seria A*, 2003, 3, poz. 19.

Trybunał Konstytucyjny (2003b). Wyrok TK z dnia 14 lipca 2003 r., SK 42/01. *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy. Seria A*, 2003, 6, poz. 63.

Trybunał Konstytucyjny (2004). Wyrok TK z dnia 7 stycznia 2004 r., K 14/03, *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy. Seria A*, 2004, 1, poz. 1.

Remigiusz Kijak Niepełnosprawność i miłość

Arman, M., Rehnsfeldt, A. (2006). The presence of love in ethical caring. *Nursing Forum*, 41(1), 4-12. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6198.2006.00031.x>

Aunos, M., Feldman, M.A. (2002). Attitudes towards sexuality, sterilization and parenting rights of persons with intellectual disabilities. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 15(4), 285-296. <https://doi.org/10.1046/j.1468-3148.2002.00135.x>

Berscheid, E. (2006). Ihminen suurin vahvuus: toiset ihmiset [The greatest strength of a human being, other human beings]. W: L.G. Aspinwall, U.M. Staudinger (red.), *Ihmisen vahvuuksien psykologia [A Psychology of Human Strengths]*. Helsinki: Edita Bandura.

Berscheid, E., Reis, H.T. (1998). Attraction and close relationships. W: D. Gilbert, S.T. Fiske, G. Lindzey (red.), *The Handbook of Social Psychology* (93-281). New York, NY: McGraw-Hill.

- Booth, T., Booth, W. (1994). The use of depth interviewing with vulnerable subjects: Lessons from a research study of parents with learning difficulties. *Social Science & Medicine*, 39(3), 415-424. [https://doi.org/10.1016/0277-9536\(94\)90139-2](https://doi.org/10.1016/0277-9536(94)90139-2)
- Coleman, E.M., Murphy, W.D. (1980). A survey of sexual attitudes and sex education programs among facilities for the mentally retarded. *Applied Research in Mental Retardation*, 1(3-4), 269-276. [https://doi.org/10.1016/0270-3092\(80\)90009-0](https://doi.org/10.1016/0270-3092(80)90009-0)
- Doughty, A.H., Kane, L.M. (2010). Teaching abuse-protection skills to people with intellectual disabilities: A review of the literature. *Research in Developmental Disabilities*, 31(2), 331-337. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2009.12.007>
- Dunn, D.S., Uswatte, G., Elliott, T.R. (2009). Happiness, resilience, and positive growth following physical disability: Issues for understanding, research, and therapeutic intervention. W: S.J. Lopez, C.R. Snyder (red.), *Oxford Handbook of Positive Psychology* (651-664). Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195187243.013.0062>
- Finlay, W.M.L., Lyons, E. (2001). Methodological issues in interviewing and using self-report questionnaires with people with mental retardation. *Psychological Assessment*, 13(3), 319-335. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.13.3.319>
- Freud, S. (1971). *Seksuaaliteoria [Sexual theory]*. Tłum. E. Puranen. Jyväskylä: Gummerus.
- Gath, A. (1988). Mentally handicapped people as parents. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 29(6), 739-744. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1988.tb00750.x>
- Goleman, D. (1996). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More than IQ*. London: Bloomsbury.
- Kijak, R. (2010). *Seks i niepełnosprawność. Doświadczenia seksualne osób z niepełnosprawnością intelektualną*. Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls".
- Kijak, R. (2017). *Dorośli z głębszą niepełnosprawnością intelektualną jako partnerzy, małżonkowie i rodzice*. Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls".
- Kijak, R. (2014). *Seksualność człowieka z niepełnosprawnością intelektualną*. Warszawa: PZWL.
- Kijak, R. (2019). *Rodzice z niepełnosprawnością intelektualną*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Lee, E.K.O., Oh, H. (2013). Marital satisfaction among adults with disabilities in South Korea. *Journal of Disability Policy Studies*, 23(4), 215-224. <https://doi.org/10.1177/1044207312467667>
- Lockhart, K., Guerin, S., Shanahan, S., Coyle, K. (2010). Expanding the test of counterfeit deviance: Are sexual knowledge, experience and needs a factor in the sexualised challenging behaviour of adults with intellectual disability?. *Research in Developmental Disabilities*, 31(1), 117-130. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2009.08.003>
- Määttä, K., Uusiautti, S. (2014). *Rakkaus - tunteita, taitoja, tekoja [Love - Emotions, skills, acts]*. Helsinki: Kirjapaja.
- Maughan, B., Collishaw, S., Pickles, A. (1999). Mild mental retardation: Psychosocial functioning in adulthood. *Psychological Medicine*, 29(2), 351-366. <https://doi.org/10.1017/S0033291798008058>
- McCabe, M.P., Cummins, R.A. (1996). The sexual knowledge, experience, feelings and needs of people with mild intellectual disability. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 31(1), 13-21.

- McDermott, S., Martin, M., Weinrich, M., Kelly, M. (1999). Program evaluation of a sex education curriculum for women with mental retardation. *Research in Developmental Disabilities*, 20(2), 93-106. [https://doi.org/10.1016/S0891-4222\(98\)00035-3](https://doi.org/10.1016/S0891-4222(98)00035-3)
- Nehamas, A. (2007). "Only in the contemplation of beauty is human life worth living" Plato, symposium 211d. *European Journal of Philosophy*, 15(1), 1-18. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0378.2007.00240.x>
- Parchomiuk, M. (2019). *Seksualność osob z niecierpliwością intelektualną*. Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls".
- Reis, H.T., Collins, W.A., Berscheid, E. (2000). The relationship context of human behavior and development. *Psychological Bulletin*, 126(6), 844-872. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.126.6.844>
- Seligman, M.E.P. (2002). *Authentic Happiness: Using the New Positive Psychology to Realize Your Potential for Lasting Fulfillment*. New York, NY: Free Press.
- Seligman, M.E.P. (2011). *Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-Being*. New York, NY: Free Press.
- Seligman, M.E.P., Steen, T.A., Park, N., Peterson, Ch. (2005). Positive psychology progress. Empirical validation of interventions. *American Psychologist*, 60(5), 410-421. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.60.5.410>
- Shaman, J.M. (1978). Persons who are mentally retarded: Their right to marry and have children. *Family Law Quarterly*, 12(1), 61-84.
- Spearman, Ch. (1904). "General Intelligence", objectively determined and measured. *The American Journal of Psychology*, 15(2), 201-292. <https://doi.org/10.2307/1412107>
- Sternberg, R.J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.93.2.119>
- Sternberg, R.J. (1998). *Love is a Story: A New Theory of Relationships*. Oxford: Oxford University Press.
- Sternberg, R.J., Grajek, S. (1984). The nature of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47(2), 312-329. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.47.2.312>
- Thompson, P. (1992). "I don't feel old": Subjective ageing and the search for meaning in later life. *Ageing and Society*, 12(1), 23-47. <https://doi.org/10.1017/S0144686X00004657>
- Thurstone, L.L. (1938). Primary mental abilities. *Psychometric Monographs*, 1, ix-121.
- Tuomi, J., Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi [Qualitative research and content analysis]*. Helsinki: Tammi.
- Tymchuk, A.J. (1992). Predicting adequacy of parenting by people with mental retardation. *Child Abuse & Neglect*, 16(2), 165-178. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(92\)90025-M](https://doi.org/10.1016/0145-2134(92)90025-M)
- Uusiautti, S., Määttä, K. (2012). The ability to love - a virtue-based approach. *British Journal of Educational Research*, 2(1), 1-19.
- Uusiautti, S., Määttä, K. (red.) (2013). *How to Study Children? Methodological Choices of Childhood Research*. Rovaniemi: Lapland University Press.
- Vogel, P. (1987). The right to parent. *Entourage*, 2(1), 33-39.

Ward, K.M., Atkinson, J.P., Smith, C.A., Windsor, R. (2013). A friendships and dating program for adults with intellectual and developmental disabilities: A formative evaluation. *Intellectual and Developmental Disabilities*, 51(1), 22-32. <https://doi.org/10.1352/1934-9556-51.01.022>

Wärnå, C., Lindholm, L., Eriksson, K. (2007). Virtue and health - finding meaning and joy in working life. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 21(2), 191-198. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6712.2007.00455.x>

Krzysztof Wąż **Zdrowie seksualne młodzieży i jego społeczne uwarunkowania**

Beaumont, K., Maguire, M., Schulze, E. (2013). Polityka na rzecz edukacji seksualnej w Unii Europejskiej. Parlament Europejski, <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/femm> (dostęp: 12.11.2021 r.).

Beisert, M. (2006). Rozwojowa norma seksuologiczna jako kryterium oceny zachowań seksualnych dzieci i młodzieży. *Dziecko Krzywdzone*, 5(3), 1-15.

Bieńko, M., Izdebski, Z., Wąż, K. (2016), Edukacja seksualna w polskiej szkole. Perspektywa uczniów i dyrektorów. Warszawa: Difin.

Bulkowski, K., Federowicz, M., Grajkowski, W., Kaczan, R., Malinowska, K., Marszał, D., ... Wichrowski, A. (2015). Opinie i oczekiwania młodych dorosłych (osiemnastolatków) oraz rodziców dzieci w wieku szkolnym wobec edukacji dotyczącej rozwoju psychoseksualnego i seksualności. Raport z badania. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

GUS (2020). Dane demograficzne. Baza Demografia, <http://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/CustomSelectData.aspx?s=uro&y=2013&t=00> (dostęp: 12.03.2022 r.).

Harvey, M. (2013). A Global Examination of Social Gender and Sexual Norms. Honors Projects. 195, <http://scholarworks.gvsu.edu/honorsprojects/> (dostęp: 23.10.2018 r.).

Izdebski, Z. (2000). Wiedza, przekonania o HIV/AIDS w społeczeństwie polskim. Zachowania seksualne. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Izdebski, Z. (2012). Seksualność Polaków na początku XXI wieku. Studium badawcze. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Izdebski, Z. (2019). Wybrane metodologiczne i etyczne problemy w badaniach obyczajowości seksualnej. W: K. Wąż (red.), *Obyczajowość seksualna Polaków. Perspektywa interdyscyplinarna*. Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls".

Izdebski, Z., Niemiec, T., Wąż, K. (2011). *(Zbyt) młodzi rodzice*. Warszawa: Wydawnictwo Trio.

Izdebski, Z., Wąż, K. (2011). Edukacja seksualna. Potrzeba, oczekiwania społeczne, realizacja. Edukacja. Studia. Badania. *Innowacje*, 1, 47-60.

Izdebski, Z., Wąż, K. (2013). Ekspertyza podręczników do wychowania do życia w rodzinie dopuszczonych do użytku szkolnego, uwzględniających nową podstawę programową kształcenia ogólnego w gimnazjum. Ekspertyza zrealizowana na zlecenie Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. Zielona Góra.

Izdebski, Z., Wąż, K. (2014). Zdrowie seksualne i reprodukcyjne młodzieży. *Zdrowie Publiczne i Zarządzanie. Zeszyty Naukowe Ochrony Zdrowia*, 12(1), 45-55.

Izdebski, Z., Wąż, K. (2016). Peer Sexual Abuse Phenomenon Diagnosis. Perpetrators and Their Therapy (Rówieśnicza przemoc seksualna. Diagnoza zjawiska. Sprawcy i ich terapia). W: H. Liberska, M. Farnicka (red.), Aggression as a Challenge. Theory and Research. Current Problems (81-93). Frankfurt am Main: Peter Lang Edition.

Izdebski, Z., Wąż, K. (2018). Aktywność seksualna młodzieży 15-letniej. W: J. Mazur, A. Małkowska-Szkutnik (red.), Zdrowie uczniów w 2018 roku na tle nowego modelu badań HBSC (143-149). Warszawa: Instytut Matki i Dziecka.

Izdebski, Z., Wąż, K., Kowalewska, A., Mazur, J. (2020). Psychosocial determinants of sexual norms and their impact on sexual debut in Polish adolescents. International Journal of Public Health, 65(8), 1393-1401. <https://doi.org/10.1007/s00038-020-01470-8>

Izdebski, Z., Wąż, K., Mazur, J., Kowalewska, A. (2017). Społeczno-demograficzne i rodzinne uwarunkowania pierwszych doświadczeń seksualnych i inicjacji seksualnej młodzieży. Zdrowie Publiczne i Zarządzanie. Zeszyty Naukowe Ochrony Zdrowia, 15(2), 144-155. <https://doi.org/10.4467/20842627OZ.17.015.6785>

Komendant-Brodowska, A., Giza-Poleszczuk, A., Baczek-Dombi, A. (2011). Przemoc w szkole. Raport z badań, lipiec 2011. Warszawa: Instytut Socjologii UW, <http://www.szkołabezprzemocy.pl/pliki/318-sbp2011-raport-glowny-calosc.pdf> (dostęp: 11.12.2021 r.).

Łukaszek, M. (2013). Szorstka młodość. Socjalizacyjne wyznaczniki zachowań seksualnych młodzieży (na podstawie badań wychowanków Ochotniczych Hufców Pracy). Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Mazur, J., Małkowska-Szkutnik, A. (red.) (2011). Wyniki badań HBSC 2010. Raport techniczny. Warszawa: Instytut Matki i Dziecka.

Sadovsky, R., Nusbaum, M. (2006). Sexual health inquiry and support is a primary care priority. Journal of Sexual Medicine, 3(1), 3-11. <https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2005.00193.x>

TRR (2000). Karta Praw Seksualnych i Reprodukcyjnych Międzynarodowej Federacji Planowanego Rodzicielstwa. Wizja 2000. Warszawa: IPPF, Towarzystwo Rozwoju Rodziny.

UNPD (2014). Programme of Action adopted at the International Conference on Population and Development Cairo, 5-13 September 1994. 20th Anniversary Edition, https://www.programme_of_action_Web.pdf (unfpa.org) (dostęp: 12.11.2021 r.).

WHO (2001). Regional Strategy on Sexual and Reproductive Health. Reproductive health/pregnancy programme. Copenhagen.

WHO (2002). Defining sexual health. Report of a technical consultation on sexual health. WHO. 28-31 January 2002. Geneva, http://www.who.int/reproductivehealth/topics/gender_rights/defining_sexual_health.pdf (dostęp: 18.05.2020 r.).

Woynarowska, B., Szymańska, M.M., Mazur, J. (1999). Wiedza i przekonania o HIV/AIDS. Zachowania seksualne. Raport z badań wykonanych w 1998 r. Warszawa: Katedra Biomedycznych Podstaw Rozwoju i Wychowania, Wydział Pedagogiczny UW.

Józef Haczyński „Nie bądź taki szybki Bill” – czyli coś o wytrysku przedwczesnym

Althof, S.E., McMahon, Ch.G., Waldinger, M.D., Serefoglu, E.C., Shindel, A.W., Ganesan Adaikan, P., ... Torres, L.O. (2014). An update of the International Society of Sexual Medicine's Guidelines for the Diagnosis and Treatment of Premature Ejaculation (PE). *Sexual Medicine*, 2(2), 60-90.

<https://doi.org/10.1002/sm2.28>

Cihan, A., Demir, O., Demir, T., Aslan, G., Comlekci, A, Esen, A. (2009). The Relationship Between Premature Ejaculation and Hyperthyroidism. *The Journal of Urology*, 181(3), 1273-1280.

<https://doi.org/10.1016/j.juro.2008.10.150>

Corona, G., Jannini, E.A., Vignozzi, L., Rastrelli, G., Maggi, M. (2012). The hormonal control of ejaculation. *Nature Reviews. Urology*, 9(9), 508-519. <https://doi.org/10.1038/nrurol.2012.147>

Waldinger, M.D., Schweitzer, D.H. (2019). Differences between ICD-11 MMS and DSM-5 definition of premature ejaculation: a continuation of historical inadequacies and a source of serious misinterpretation by some European Regulatory Agencies (Part 2). *International Journal of Impotence Research*, 31(5), 310-318. <https://doi.org/10.1038/s41443-018-0108-5>

WHO (2018). International classification of diseases 11th revision for mortality and morbidity statistics (ICD-11-MMS). Geneva: World Health Organization.

WHO (1994). International classification of diseases and related health problems. 10th edition. Geneva: World Health Organization.

Maciej Białorudzki Seks i dietyka. Co łączy dietykę z seksuologią?

Ayta, I.A., McKinlay, J.B., Krane, R.J. (1999). The likely worldwide increase in erectile dysfunction between 1995 and 2025 and some possible policy consequences. *British Journal of Urology International (BJU International)*, 84(1), 50-56. <https://doi.org/10.1046/j.1464-410x.1999.00142.x>

Białorudzki, M., Izdebski, Z. (2021). Changes in the body mass of adult residents of rural and urban areas in the initial months of the COVID-19 pandemic vs. their mental, physical and sexual health. *Annals of Agricultural and Environmental Medicine*, 28(4), 667-675. <https://doi.org/10.26444/aaem/143561>

Bond, D.S., Vithianathan, S., Leahey, T.M., Thomas, J.G., Sax, H.C., Pohl, D., ... Wing, R.R. (2009). Prevalence and degree of sexual dysfunction in a sample of women seeking bariatric surgery. *Surgery for Obesity and Related Diseases*, 5(6), 698-704. <https://doi.org/10.1016/j.soard.2009.07.004>

Chew, K.K. (2004). Prevalence of erectile dysfunction in community-based studies. *International Journal of Impotence Research*, 16(2), 201-202. <https://doi.org/10.1038/sj.ijir.3901181>

Corona, G., Rastrelli, G., Monami, M., Saad, F., Luconi, M., Lucchese, M., ... Maggi, M. (2013). Body weight loss reverts obesity-associated hypogonadotropic hypogonadism: A systematic review and meta-analysis. *European Journal of Endocrinology*, 168(6), 829-843. <https://doi.org/10.1530/EJE-12-0955>

Esposito, K., Ciotola, M., Giugliano, F., De Sio M., Giugliano G., D'armiento, M., Giugliano, D. (2006). Mediterranean diet improves erectile function in subjects with the metabolic syndrome. *International Journal of Impotence Research*, 18(4), 405-410. <https://doi.org/10.1038/sj.ijir.3901447>

- Esposito, K., Ciotola, M., Marfella, R., Di Tommaso, D., Cobellis, L., Giugliano, D. (2005). The metabolic syndrome: A cause of sexual dysfunction in women. *International Journal of Impotence Research*, 17(3), 224-226. <https://doi.org/10.1038/sj.ijir.3901310>
- Esposito, K., Giugliano, F., De Sio, M., Carleo, D., Di Palo, C., D'Armiento, M., Giugliano, D. (2006). Dietary factors in erectile dysfunction. *International Journal of Impotence Research*, 18(4), 370-374. <https://doi.org/10.1038/sj.ijir.3901438>
- Estruch, R., Ros, E., Salas-Salvadó, J., Covas, M.I., Corella, D., Arós, F., Gómez-Gracia, E., ... Martínez-González, M.A. (2013). Primary prevention of cardiovascular disease with a Mediterranean diet. *The New England Journal of Medicine*, 368(14), 1279-1290. <https://doi.org/10.1056/NEJMoa1200303>
- Feldman, H.A., Goldstein, I., Hatzichristou, D.G., Krane, R.J., McKinlay, J.B. (1994). Impotence and its medical and psychosocial correlates: results of the Massachusetts Male Aging Study. *The Journal of Urology*, 151(1), 54-61. [https://doi.org/10.1016/S0022-5347\(17\)34871-1](https://doi.org/10.1016/S0022-5347(17)34871-1)
- Gagnon, J.H., Simon, W. (1973). *Sexual Conduct: The Social Sources of Human Sexuality*. Chicago: Aldine.
- Garcia, M., Bihuniak, J.D., Shook, J., Kenny, A., Kerstetter, J., Huedo-Medina, T.B. (2016). The effect of the traditional Mediterranean-style diet on metabolic risk factors: A meta-analysis. *Nutrients*, 8(3), 168. <https://doi.org/10.3390/nu8030168>
- Giugliano, F., Maiorino, M.I., Bellastella, G., Autorino, R., De Sio, M., Giugliano, D., Esposito, K. (2010a). Adherence to Mediterranean diet and erectile dysfunction in men with type 2 diabetes. *The Journal of Sexual Medicine*, 7(5), 1911-1917. <https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2010.01713.x>
- Giugliano, F., Maiorino, M.I., Di Palo, C., Autorino, R., De Sio, M., Giuliano, D., Esposito, K. (2010b). Adherence to Mediterranean diet and sexual function in women with type 2 diabetes. *The Journal of Sexual Medicine*, 7(5), 1883-1890. <https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2010.01714.x>
- Grover, S.A., Lowensteyn, I., Kaouache, M., Marchand S., Coupal, L., DeCarolis, E., Defoy, I. (2006). The prevalence of erectile dysfunction in the primary care setting: importance of risk factors for diabetes and vascular disease. *Archives of Internal Medicine*, 166(2), 213-219. <https://doi.org/10.1001/archinte.166.2.213>
- Inman, B.A., Sauver, J.L., Jacobson, D.J., McGree, M.E., (2009). A population-based, longitudinal study of erectile dysfunction and future coronary artery disease. *Mayo Clinic Proceedings*, 84(2), 108-113. <https://doi.org/10.4065/84.2.108>
- Izdebski, Z. (2012). *Seksualność Polaków na początku XXI wieku. Studium badawcze*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Jakima, Z. (2019). *Dysfunkcje seksualne. Poradnik dla lekarzy*. Warszawa: PZWL.
- Jannini, E.A. (2017). SM = SM: The interface of systems medicine and sexual medicine for facing non-communicable diseases in a gender-dependent manner. *Sexual Medicine Reviews*, 5(3), 349-364. <https://doi.org/10.1016/j.sxmr.2017.04.002>
- Khoo, J., Piantadosi, C., Worthley, S., Wittert, G.A. (2010). Effects of a low-energy diet on sexual function and lower urinary tract symptoms in obese men. *International Journal of Obesity*, 34(9), 1396-1403. <https://doi.org/10.1038/ijo.2010.76>
- Kopelman P.G. (2000). Obesity as a medical problem. *Nature*, 404(6778), 635-643. <https://doi.org/10.1038/35007508>

La, J., Roberts, N.H., Yafi, F.A. (2018). Diet and men's sexual health. *Sexual Medicine Reviews*, 6(1), 54-68. <https://doi.org/10.1016/j.sxmr.2017.07.004>

Limoncin, E., Ciocca, G., Mollaioli, D., Jannini, E.A. (2015). Sexual distress in obesity. W: A Lenzi, S Migliaccio, L Donini (red.), *Multidisciplinary Approach to Obesity* (145-153). Cham: Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-09045-0_14

Maiorino, M.I., Bellastella, G., Chiodini, P., Romano, O., Scappaticcio, L., Giugliano, D., Esposito, K. (2016). Primary prevention of sexual dysfunction with Mediterranean diet in Type 2 Diabetes: The MÈDITA Randomized Trial. *Diabetes Care*, 39(9), e143-e144. <https://doi.org/10.2337/dc16-0910>

Montorsi, F., Adaiyan, G., Becher, E., Giuliano, F., Khoury, S., Lue, T.F., ... Wasserman, M. (2010). Summary of the recommendations on sexual dysfunctions in men. *The Journal of Sexual Medicine*, 7(11), 3572-3588. <https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2010.02062.x>

Peugh, J., Belenko, S. (2001). Alcohol, drugs and sexual function: a review. *Journal of Psychoactive Drugs*, 33(3), 223-232. <https://doi.org/10.1080/02791072.2001.10400569>

Rosen, R.C. (1991). Alcohol and drug effects on sexual response: Human experimental and clinical studies. *Annual Review of Sex Research*, 2, 119-179.

Salas-Salvadó, J., Bulló, M., Babio, N., Martínez-González, M.A., Ibarrola-Jurado, N., Basora, J., ... Ros, E. (2011). Reduction in the incidence of type 2 diabetes with the Mediterranean diet: results of the PREDIMED-Reus nutrition intervention randomized trial. *Diabetes Care*, 34(1), 14-19. <https://doi.org/10.2337/dc10-1288>

Trichopoulou, A., Costacou, T., Bamia, C., Trichopoulos, D. (2003). Adherence to a Mediterranean diet and survival in a Greek population. *The New England Journal of Medicine*, 348(26), 2599-2608. <https://doi.org/10.1056/NEJMoa025039>

Upadhyay, J., Farr, O., Perakakis, N., Ghaly, W., Mantzoros, C. (2018). Obesity as a disease. *The Medical clinics of North America*, 102(1), 13-33. <https://doi.org/10.1016/j.mcna.2017.08.004>

Wang, F., Dai, S., Wang, M., Morrison, H. (2013). Erectile dysfunction and fruit/vegetable consumption among diabetic Canadian men. *Urology*, 82(6), 1330-1335. <https://doi.org/10.1016/j.urology.2013.07.061>

WHO (2022). International Classification of Diseases 11th Revision. Geneva, <https://icd.who.int/en> (dostęp: 27.12.2021 r.).

Wing, R.R., Phelan, S. (2005). Long-term weight loss maintenance. *The American Journal of Clinical Nutrition*, 82(1 Suppl), 222S-225S. <https://doi.org/10.1093/ajcn/82.1.222S>

Maria Woźniak Jak Bob został Genderem, czyli czego nauczył mnie profesor Zbigniew Izdebski

Bieńko, M., Izdebski, Z., Wąż, K. (2017). *Edukacja seksualna w polskiej szkole. Perspektywa uczniów i dyrektorów*. Warszawa: Difin.

Gagnon, J.H., Simon, W. (1973). *Sexual Conduct: The Social Sources of Human Sexuality*. Chicago: Aldine.

Izdebski, Z. (2012). *Seksualność Polaków na początku XXI wieku. Studium badawcze*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Izdebski, Z., Niemiec, T., Wąż, K. (2011). (Zbyt) młodzi rodzice. Warszawa: Wydawnictwo Trio.

Kaufmann, J.C. (2010). Wywiad rozumiejący. Warszawa: Wydawnictwo Oficyna Naukowa.

Kochanowski, J. (2013). Socjologia seksualności. Marginesy. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Thomson, R., Scott, S. (1991). Learning about Sex: Young Women and the Social Construction of Sexual Identity. London: The Tufnell Press.

Wąż, K. (2011). Socjalizacja seksualna i przemiany w obyczajowości seksualnej młodzieży. W: Z. Izdebski, T. Niemiec, K. Wąż (red.), (Zbyt) młodzi rodzice. Warszawa: Wydawnictwo Trio.

Woźniak, M. (2019). Kulturowe wyznaczniki tożsamości płciowej i zachowań seksualnych młodych ludzi. W: K. Wąż (red.), Obyczajowość seksualna Polaków. Perspektywa interdyscyplinarna. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

Woźniak, M. (2020). Seksualność młodych ludzi w kontekście (poza)szkolnej edukacji seksualnej. Negocjowanie i rekonstrukcja scenariuszy kulturowych. Rozprawa doktorska. Warszawa: Uniwersytet Warszawski.

Alicja Kozakiewicz Kobięca ejakulacja – rozważania na temat emocjonalnego wyzwolenia i wstydu

Addiego, F., Belzer, E.G., Comolli, J., Moger, W., Perry, J.D., Whipple, B. (1981). Female ejaculation: A case study. The Journal of Sex Research, 17(1), 13-21. <https://doi.org/10.1080/00224498109551094>

Castelo-Branco, C., Huezo, M.L., Lagarda, J.L.B. (2008). Definition and diagnosis of sexuality in the XXI century. Maturitas, 60(1), 50-58 <https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2008.02.002>

Gilliland, A. (2009). Women's experiences of female ejaculation. Sexuality & Culture, 13(3), 121-134. <https://doi.org/10.1007/s12119-009-9049-y>

Izdebski, Z. (2020). Zdrowie i życie seksualne Polek i Polaków w wieku 18-49 lat w roku 2017. Studium badawcze na tle przemian od 1997 roku. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323542933>

Korda, J.B., Goldstein, S.W., Sommer, F. (2010). Sexual Medicine History: The history of female ejaculation. The Journal of Sexual Medicine, 7(5), 1965-1975. <https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2010.01720.x>

Kossat, J. (2019). ELSEVIER ESSENTIALS. Seksualność. Współred. T. Freitag. Tłum. B. Wencka. Red. wyd. pol. A. Depko. Wrocław: Edra Urban & Partner.

Påfs, J. (2021). A sexual superpower or a shame? Women's diverging experiences of squirting/female ejaculation in Sweden. Sexualities, September. <https://doi.org/10.1177/13634607211041095>

Rodriguez, F.D., Camacho, A., Bordes, S.J., Gardner, B., Levin, R.J., Tubbs, R.S. (2021). Female ejaculation: An update on anatomy, history, and controversies. Clinical Anatomy, 34(1), 103-107. <https://doi.org/10.1002/ca.23654>

Rossi, R. (2019). Dochodzę. Kraków: Wydawnictwo Znak.

Sanchez, D.T., Kiefer, A.K. (2007). Body concerns in and out of the bedroom: Implications for sexual pleasure and problems. *Archives of Sexual Behavior*, 36(6), 808-820. <https://doi.org/10.1007/s10508-007-9205-0>

Shadbolt, C. (2009). Sexuality and shame. *Transactional Analysis Journal*, 39(2), 163-172. <https://doi.org/10.1177/036215370903900210>

Sundhal, D. (2009). *Kobieca ejakulacja i punkt G*. Warszawa: Wydawnictwo Czarna Owca.

Wimpissinger, F., Springer, C., Stackl, W. (2013). International online survey: Female ejaculation has a positive impact on women's and their partners' sexual lives: Female ejaculation online survey. *British Journal of Urology International (BJU International)*, 112(2), e177-e185. <https://doi.org/10.1111/j.1464-410X.2012.11562.x>

Mirosław Kalinowski **Primum non nocere w kontekście humanizacji medycyny**

Barth, G. (2019). Zdrowie jako doświadczenie życiowej równowagi w ujęciu hermeneutycznym. W: P. Goliszek, A. Kiciński, J. Kocki (red.), *Wybrane zagadnienia z medycyny spersonalizowanej*. Lublin: Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa KUL.

Bartnik, C. (2007). Universalistic personalizm. W: idem, *Studies in Personalist System* (37-52). Lublin: Wydawnictwo KUL.

Bielawska-Batorowicz, E., Dudek, B. (red.) (2012). *Teoria zachowania zasobów Stevana E. Hobfolla. Polskie doświadczenia*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

Dec, I. (2007). Personalizm. W: A. Maryniarczyk (red.), *Powszechna Encyklopedia Filozofii*. t. 8 (122-127). Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu.

Hobfoll, S.E. (2006). *Stres, kultura i społeczność. Psychologia i filozofia stresu*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Gadamer, H.G. (2011). *O skrytości zdrowia*. Tłum. A. Przyłębski. Poznań: Wydawnictwo Media Rodzina.

Goliszek, P. (2018). Personalizm podstawą filozoficzną medycyny spersonalizowanej. W: M. Czop, J. Kocki, A. Bogucka-Kocka, W. Kocki, B. Kwiatkowski, N. Przesmycka (red.), *Genom-niepętnosprawność- edukacja-pacjent-technologie. IV Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Medycyna Personalizowana (72-73)*. Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Politechnika Lubelska, Polska Akademia Nauk Oddział w Lublinie, Lublin: Wydawnictwo Polihymnia.

Goliszek, P. (2019). Personalizm podstawą medycyny spersonalizowanej. W: P. Goliszek, A. Kiciński, J. Kocki (red.), *Wybrane zagadnienia z medycyny spersonalizowanej*. Lublin: Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa KUL.

Granat, W. (1985). *Personalizm chrześcijański. Teologia osoby ludzkiej*. Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu.

Jan Paweł II (1985). List apostołski *Dolentium hominum*. *L'Osservatore Romano*, edycja polska, 6(2), 24.

Jan Paweł II (1983). Podstawy deontologii lekarskiej. Przemówienie do uczestników zjazdu Światowego Związku Chirurgów (29.10.1983). *L'Osservatore Romano*, 4(10).

- Jurek, K., Niewiadomska, I. (2021). Relationship between psychological capital and quality of life among seniors working after retirement: The mediating role of hope of success. *PLoS One*, 16(11), e0259273. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0259273>
- Kiereś, H. (2007). Fenomenologia. W: A. Maryniarczyk (red.), *Powszechna Encyklopedia Filozofii*. t. 3 (397-403). Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu.
- Kosche, M. (2013). Zarys personalizmu integralnego Wincentego Granata. *Teologia w Polsce*. 7, 157-171.
- Kostur, M.A. (2012). Osoba a wychowanie. Ujęcie z perspektywy personalistycznej. W: P. Duchliński (red.), *W kręgu inspiracji personalizmu etycznego*. Ślipko-Tischner-Styczeń (305-307). Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Kowalczyk, S. (2012). *Personalizm - podstawy, idee, konsekwencje*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Krajnik, M., Gajewski, P., Gołota, S., Pawlikowski, J., Giemza, G., Krobicki, M., Muszala, A. (2020). Opieka duchowa niezbędną składową całościowej opieki nad chorymi na COVID-19. *Stanowisko Polskiego Towarzystwa Opieki Duchowej w Medycynie*. *Medycyna Praktyczna*, 12, 146-152.
- Mazur, A. (2022). *Medycyna spersonalizowana - przyszłość medycyny*. Laboratoria, <http://laboratoria.net/artukul/12651.html> (dostęp: 2.01.2022 r.).
- Moń, R., Tondel, S., Krokos, J., Waleszczyński, A. (2019). *Polska filozofia chrześcijańska XX wieku*. Tadeusz Styczeń. Kraków: Wydawnictwo Ignatianum.
- Niewiadomska, I., Jurek, K., Chwaszcz, J., Wośko, P., Korzyńska-Piętas, M. (2021). Personal resources and spiritual change among participants' hostilities in Ukraine: The mediating role of Posttraumatic Stress Disorder and turn to religion. *Religions*, 12(3), 182. <https://doi.org/10.3390/rel12030182>
- Pawlikowski, J. (2017). Czy lekarze powinni udzielać wsparcia duchowego swoim pacjentom - przegląd badań. *Medycyna Praktyczna*, 3, 128-133.
- Pawlikowski, J. (2020). *Ciało ludzkie w badaniach naukowych i praktyce medycznej: ujęcie transdyscyplinarne*. Warszawa: PZWL.
- Pawlikowski, J., Dobrowolska, B. (2016). Familiarity and understanding of patients' religiosity and faith influence the level of comfort nurses and care workers feel when providing care. *Evidence-Based Nursing*, 19(2). <https://doi.org/10.1136/eb-2015-102096>
- Schultz, D.S., Flasher, L.V. (2011). Charles Taylor, phronesis and medicine: Ethics and interpretation in illness narrative, *Journal of Medicine and Philosophy*, 36(4), 394-409. <https://doi.org/10.1093/jmp/jhr032>
- Shahar, G., Noyman, G., Schnidel-Allon, I., Gilboa-Schechtman, E. (2013). Do PTSD symptoms and trauma-related cognitions about the self constitute a vicious cycle? Evidence for both cognitive vulnerability and scarring models. *Psychiatry Research*, 205(1-2), 79-84. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2012.07.053>
- Wierciński, A. (2019). Hans Georg Gadamer. W: G. Stanghellini (red.), *The Oxford Handbook of Phenomenological Psychopathology* (65-67). Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198803157.013.8>

Arkadiusz Nowak Od seksuologii do humanizacji medycyny – refleksje o relacji mistrz–uczeń w rozwoju naukowym Zbigniewa Izdebskiego

- Bielecki, K. (2020). Relacja mistrz–uczeń – jej rola we współczesnym kształceniu. *Wiadomości Lekarskie*, 73(8), 1804–1807. <https://doi.org/10.36740/WLek202008140>
- Imieliński, K. (red.) (1994). *Medycyna u progu XXI wieku. Filozofia i technika leczenia*. Warszawa: Polska Akademia Medycyny.
- Imieliński, K. (red.) (1997). *Humanistyczne aspekty medycyny*. Warszawa: Polska Akademia Medycyny.
- Izdebski, Z. (2010). Zmarł prof. Kazimierz Imieliński. *Dziennik Gazeta Prawna*, 17.07.2010 r.
- Izdebski, Z. (2015). Debata „Humanizacja Medycyny” – o relacji lekarz–pacjent. *Polki.PL*, 30.07.2015 r.
- Izdebski, Z. (2017). The art of successful love. *Przegląd Badań Edukacyjnych (Educational Studies Review)*, 2(25), 111–121. <https://doi.org/10.12775/PBE.2017.022>
- Izdebski, Z. (2019). Pionierskie badania Andrzeja Jaczewskiego – ich kontynuacja i kontynuatorzy. Od seksuologii rozwojowej do seksuologii społecznej i pedagogiki seksualnej. W: J. Wojtycza (red.), *O harmonijny rozwój człowieka. Myśl pedagogiczna Profesora Andrzeja Jaczewskiego (25–43)*. Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM.
- Markocka-Mączka, K., Grabowski, K., Taboła, R. (2017). Holistyczne podejście do pacjenta. W: E. Dybińska, M. Szpringer, R. Asienkiewicz (red.), *Profilaktyka i edukacja zdrowotna (171–180)*. Lublin: Wydawnictwo Naukowe NeuroCentrum.
- Mielcarek, J. (2020). Postawy wobec współpracowników w koncepcji etycznej dr. n. med. Jerzego Matyjka. *Acta Medicorum Polonorum*, 10(1), 33–43.
- MZ, UW, ABM (2021). List Intencyjny dotyczący upowszechniania humanizmu w medycynie. Ministerstwo Zdrowia, Uniwersytet Warszawski, Agencja Badań Medycznych, 11.03.2021 r.
- Nawrocka, A. (2008). *Etos w zawodach medycznych*. Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Ostrzyżek, A., Marcinkowski, J.T. (2012). Biomedyczny versus holistyczny model zdrowia a teoria i praktyka kliniczna. *Problemy Higieny i Epidemiologii*, 93(4), 682–686.
- Podsiadły-Natorska, E. (2021) „Pacjentki do niej podbiegały i całowały ją po rękach” – prof. Zbigniew Izdebski wspomina Michalinę Wisłocką. *WP Kobieta*, 30.06.2021 r.
- Suchorzewska, J., Olejniczak, M. (red.) (2011). *Humanizacja medycyny*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Tokarczyk, R. (red.) (2011). *Medycyna a normy*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 849 ze zm.).
- Wojtycza, J. (2019). Sylwetka prof. dr. hab. Andrzeja Jaczewskiego, naukowca i pedagoga praktyka. W: J. Wojtycza (red.), *O harmonijny rozwój człowieka. Myśl pedagogiczna Profesora Andrzeja Jaczewskiego (17–25)*. Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM.

Agnieszka Małkowska-Szkutnik Zdrowie duchowe i jego rola w radzeniu sobie z chorobą przewlekłą przez dzieci i młodzież

Antoszevska, B. (2008). Dziecko z chorobą nowotworową - problemy psychopedagogiczne. Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls".

Bożek, A., Nowak, P.F., Blukacz, M. (2020). The relationship between spirituality, health related behavior, and psychological well-being. *Frontiers in Psychology*, 11, 1997.

<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01997>

Chirico, F. (2016). Spiritual well-being in the 21st century: It's time to review the current WHO's health definition. *Journal of Health and Social Sciences*, 1(1), 11-16.

Cichoń, L., Janas-Kozik, M. (2018). Zaburzenia psychiczne w chorobach somatycznych. W: A. Gmitrowicz, M. Janas-Kozik (red.), *Zaburzenia psychiczne dzieci i młodzieży* (286-295). Warszawa: Medical Tribune Polska.

Cylkowska-Nowak, M., Woynarowska, B., Woynarowska-Sołdan, M. (2017). Edukacja zdrowotna dzieci i młodzieży z chorobami przewlekłymi. W: B. Woynarowska (red.), *Edukacja zdrowotna* (261-277).

Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Cytowska, B., Winczura, B., Stawarski, A. (2008). Dziecko chore, niepełnosprawne i z utrudnieniami w rozwoju. Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls".

Damsma Bakker, A., van Leeuwen, R.R., Roodbol, P.F. (2018). The spirituality of children with chronic conditions: A qualitative meta-synthesis. *Journal of Pediatric Nursing*, 43, e106-e113.

<https://doi.org/10.1016/j.pedn.2018.08.003>

Dhar, N., Chaturvedi, S.K., Nandan, D. (2011). Spiritual health scale 2011: Defining and measuring 4 dimension of health. *Indian Journal of Community Medicine*, 36(4), 275-282.

<https://doi.org/10.4103/0970-0218.91329>

Drutchas, A., Anandarajah, G. (2013). Spirituality and coping with chronic disease in pediatrics. *Rhode Island Medical Journal*, 97(3), 26-30.

Dyga-Konarska, M. (2005). Psychologiczne problemy dzieci i młodzieży z chorobami serca. Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej.

Field, C., Duchoslav, R. (2011). Family influence on adolescent treatment outcomes. W: W.T. O'Donohue, L. Woodward Tolle (red.), *Behavioral Approaches to Chronic Disease in Adolescence* (47-54). Dordrecht, Heidelberg, London, New York: Springer.

https://doi.org/10.1007/978-0-387-87687-0_5

Frankl, V.E. (2009). Człowiek w poszukiwaniu sensu. Warszawa: Wydawnictwo Czarna Owca.

GUS (2016). Stan zdrowia ludności Polski w 2014 r. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.

Harris, K.A., Randolph, B.E., Gordon, T.D. (2016). What do clients want? Assessing spiritual needs in counseling: A literature review. *Spirituality in Clinical Practice*, 3(4), 250-275.

<https://doi.org/10.1037/scp0000108>

Heszen, I. (2008). Zdrowie duchowe człowieka a zdrowie somatyczne. W: J.M. Brzeziński, L. Cierpiątkowska (red.), *Zdrowie i choroba. Problemy teorii, diagnozy i praktyki* (96-118). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

- Kapała, M. (2017). Duchowość jako niedoceniany aspekt psyche. Propozycja nowego ujęcia duchowości w psychologii - kategoria wrażliwości duchowej. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio J*, 30(1), 7-37. <https://doi.org/10.17951/j.2017.30.1.7>
- Kushner, H.S. (2021). Dlaczego właśnie ja? Kiedy złe rzeczy zdarzają się dobrym ludziom. Poznań: Wydawnicwo Zysk i S-ka.
- Lahad, M., Shacham, M., Ayalon, O. (red.) (2013). The "BASIC PH". Model of Coping and Resiliency: Theory, Research and Cross-Cultural Application. London, Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Maciarz, A. (2006). Dziecko przewlekle chore. Opieka i wsparcie. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.
- Majewicz, P. (2011). Związek psychiki i ciała w patogenezie, przebiegu i leczeniu chorób somatycznych. W: W. Pilecka (red.), *Psychologia zdrowia dzieci i młodzieży. Perspektywa kliniczna* (157-176). Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- McSherry, W., Smith, J. (2007). How do children express their spiritual needs? *Paediatric Nursing*, 19(3), 17-20. <https://doi.org/10.7748/paed.19.3.17.s20>
- Pendleton, S.M., Cavalli, K.S., Pargament, K.I., Nasr, S.Z. (2002). Religious/spiritual coping in childhood cystic fibrosis: A qualitative study. *Pediatrics*, 109(1), E8. <https://doi.org/10.1542/peds.109.1.e8>
- Piaget, J. (2012). *Mowa i myślenie dziecka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Pilecka, W., Stachel, M. (2011). Adaptacja dziecka i jego rodziny w sytuacji przewlekłej choroby somatycznej. W: W. Pilecka (red.), *Psychologia zdrowia dzieci i młodzieży. Perspektywa kliniczna* (176-201). Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Puchalski, C.M., Vitillo, R., Hull, S.K., Reller, N. (2014). Improving the spiritual dimension of whole person care: Reaching national and international consensus. *Journal of Palliative Medicine*, 17(6), 642-656. <https://doi.org/10.1089/jpm.2014.9427>
- Riley, B.B., Perna, R., Tate, D.G., Forchheimer, M., Anderson, C., Luera, G. (1998). Types of spiritual well-being among persons with chronic illness: Their relation to various forms of quality of life. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 79(3), 258-264. [https://doi.org/10.1016/S0003-9993\(98\)90004-1](https://doi.org/10.1016/S0003-9993(98)90004-1)
- Sawyer, S.M., Afifi, R.A., Bearinger, L.H., Blakemore, S.J., Dick, B., Ezeh, A.C., Patton, G.C. (2012). Adolescence: A foundation for future health. *The Lancet*, 379(9826), s. 1630-40. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(12\)60072-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(12)60072-5)
- Szabała, B. (2009). *Rodzina dziecka z cukrzycą*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Thayer, P. (2009). Meeting the spiritual needs of children with chronic and life-threatening illness. W: N.B. Webb (red.), *Helping Children and Adolescents with Chronic and Serious Medical Conditions. A Strengths-Based Approach* (171-185). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Weathers, E., McCarthy, G., Coffey, A. (2016). Concept analysis of spirituality: An evolutionary approach. *Nursing Forum*, 51(2), 79-96. <https://doi.org/10.1111/nuf.12128>
- Ziółkowska, B. (2010). *Dziecko chore w domu, w szkole i u lekarza. Jak wspomagać rozwój dzieci przewlekle chorych*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Zubrzycka, R. (2010). Rodzinne uwarunkowania funkcjonowania społecznego dzieci z astmą oskrzelową. Lublin: Wydawnictwo Marii Curie-Skłodowskiej.

Agnieszka Żeromska-Michniewicz, Szymon Michniewicz Humanizm w medycynie – dlaczego to nie działa? Dlaczego jesteśmy tak daleko od pierwotnej definicji? Czy medycyna skoncentrowana na człowieku jest odpowiedzią?

Bartoszewski, W., Komar, M. (2016). Prawda leży tam, gdzie leży. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Bridgman, T., Cummings, S., Ballard, J. (2019). Who built Maslow's pyramid? A history of the creation of management studies' most famous symbol and its implications for management education. *Academy of Management Learning and Education*, 18(1), 81-98. <https://doi.org/10.5465/amle.2017.0351>

Dauksza, A. (2021). Humanistyka medyczna: o leczeniu (się) w patosystemie. *Teksty Drugie (Medycyna Narracyjna)*, 1(196), 38-58. <https://doi.org/10.18318/td.2021.1.3>

Okupnik, M. (2019). W poszukiwaniu remedium na choroby medycyny. O medycynie narracyjnej i patografiach. *Kultura Współczesna*, 4(107), 93-106. <https://doi.org/10.26112/kw.2019.107.07> (dostęp: 30.12.2021 r.).

Wikipedia (2021). Humanizm, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Humanizm> (dostęp: 30.12.2021 r.).

Wojtach, M. (2010). Jubileusz Polskiej Akademii Medycyny. *Medycyna. Dydaktyka. Wychowanie*, 42(5), 6-7.

Anna Ratajska Profesor Zbigniew Izdebski w moim życiu zawodowym i prywatnym

Beisert, M. (1991). Seks twojego dziecka. Poznań: Zakład Wydawniczy K. Domke.

Grodzki, A., Jaczewski, A., Izdebski, Z. (1994). Przemiany obyczajowości seksualnej młodzieży. Warszawa: Spółka Wydawnicza Terra.

Izdebski, Z. (1998). Prozdrowotne i seksualne zachowania polskiej młodzieży. W: Problematyka prorodzinnej edukacji seksualnej i profilaktyki HIV/AIDS. Materiały dla nauczycieli (239–247). Katowice: Studio Wydawnicze AGAT.

Izdebski, Z. (1999). Wychowanie seksualne. Rzykowne zachowania młodzieży. W: Z. Izdebski, A. Jaczewski. Kocha, lubi, szanuje. Wychowanie do życia w rodzinie. Podręcznik dla klasy I–II liceum ogólnokształcącego. Warszawa: Wydawnictwo Szkolne PWN.

Izdebski, Z. (2000). Wiedza, przekonania o HIV/AIDS w społeczeństwie polskim. Zachowania seksualne. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Izdebski, Z. (2003). Kwestie społeczne i zachowania seksualne w Polsce w aspekcie problematyki HIV/AIDS. Studium porównawcze 1997–2001. Warszawa: Krajowe Centrum ds. AIDS.

Izdebski, Z. (2006). Rzykowna dekada. Seksualność Polaków w dobie HIV/AIDS. Studium porównawcze 1997–2001–2005. Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Izdebski, Z. (2020). Zdrowie i życie seksualne Polek i Polaków w wieku 18–49 lat w 2017 roku. Studium badawcze na tle przemian od 1997 roku. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
<https://doi.org/10.31338/uw.9788323542933>

Izdebski, Z. (red.) (2008). Zagrożenia okresu dorastania. Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Izdebski, Z., Jaczewski, A. (1999). Kocha, lubi, szanuje. Wychowanie do życia w rodzinie. Podręcznik dla klasy I–II liceum ogólnokształcącego. Warszawa: Wydawnictwo Szkolne PWN.

Izdebski, Z., Jaczewski, A. (2002). Tajemnice inicjacji seksualnej. Zanim powiesz: tak. Warszawa: Target.

Izdebski, Z., Ostrowska, A. (2003). Seks po polsku. Zachowania seksualne jako element stylu życia Polaków. Warszawa: Wydawnictwo Muza.

Monika Płatek **Romeo z Ulhówka, czyli znajomość prac profesora Zbigniewa Izdebskiego jako lek na emocjonalny analfabetyzm**

Beauvois, D. (2005). Trójkąt ukraiński 1793–1914. Szlachta, carat i lud na Podolu, Wołyniu i Kijowszczyźnie. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Baczyński, K.K. (b.d.). Miłość. Poezja.org,
https://poezja.org/wz/Baczy%C5%84ski_Krzysztof_Kamil/498/Mi%C5%82o%C5%9B%C4%87 (dostęp: 14.12.2021 r.).

Bieńko, M., Izdebski, Z., Wąż, K. (2016). Edukacja seksualna w polskiej szkole. Perspektywa uczniów i dyrektorów. Warszawa: Difin.

Brzuskiewicz, J. (2021). Wójt zakochał się w pani doktor. Słał kwiaty, wystawał pod domem. I usłyszał zarzut nękania. „U nas tak walczy się o kobiety”, Wyborcza.pl, 9.11.2021 r.,
<https://lublin.wyborcza.pl/lublin/7,48724,27781346,wojt-zakochal-sie-w-pani-doktor-slal-kwiaty-prezenty-wystawal.html> (dostęp: 12.12.2021 r.).

Budyn-Kulik, M. (2020). Nowe znamiona nękania z art. 190a § 1 Kodeksu karnego. Palestra, 9, 22–32.

Cnoty niewieście. Czarnek: Ministerstwo Edukacji nic o tym nie mówiło (2021). Rzeczpospolita, 22.07.2021 r., <https://www.rp.pl/polityka/art16533941-cnoty-niewiescie-czarnek-ministerstwo-edukacji-nic-o-tym-nie-mowilo> (dostęp: 12.12.2021 r.).

Dzierzowska, I. (1999). Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej – z upoważnienia ministra – na interpelację nr 2465 w sprawie podręcznika „Kocha, lubi, szanuje” autorstwa Zbigniewa Izdebskiego i Andrzeja Jaczewskiego, Warszawa, 15.10.1999 r.,
<http://orka2.sejm.gov.pl/IZ3.nsf/main/5FEA5A15> (dostęp: 14.12.2021 r.).

Dzierzowska, I. (2000). Odpowiedź na pytanie o sytuację edukacji wiejskiej, Sejm RP, 3 kadencja, 82. posiedzenie, 3. dzień, 14.07.2000 r., <http://orka2.sejm.gov.pl/Debata3.nsf/main/28CFF14E> (dostęp: 14.12.2021 r.).

Fazlalizadeh, T. (2020) Stop telling Women to smile. Stories of Street Harassment and How We're Taking Back Our Power, New York: Seal Press.

Fidelis, M. (2015). Kobiety, komunizm i industrializacja w powojennej Polsce. Warszawa: W.A.B.

- Garapich, M.P. (2019). Dzieci Kazimierza. Wołowiec: Wydawnictwo Czarne.
- Heidegger, M. (2001). Zasada racji. Tłum. J. Mizera. Kraków: Wydawnictwo Baran i Suszczyński.
- Izdebski, Z. (2007). Poland – badania uczniów i nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych w zakresie obyczajowości seksualnej, zjawiska przemocy międzyrówieśniczej, w tym przemocy na tle seksualnym, w ramach badań międzynarodowych realizowanych w państwach Morza Bałtyckiego. W: S. Mossige, M. Ainsaar, C.G. Svedin (red.), The Baltic Sea Regional Study on Adolescents' Sexuality (121–141). Oslo: Norwegian Social Research [NOVA] Rapport 18/2007.
- Izdebski, Z. (2012). Seksualność Polaków na początku XXI wieku. Studium badawcze. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Izdebski, Z., Jaczewski, A. (1999). Kocha, lubi, szanuje. Wychowanie do życia w rodzinie. Podręcznik dla klasy I–II liceum ogólnokształcącego. Warszawa: Wydawnictwo Szkolne PWN.
- Izdebski, Z., Niemiec, T., Wąż K. (2011). (Zbyt) młodzi rodzice. Warszawa: Wydawnictwo Trio.
- Izdebski, Z., Wąż, K. (2014). Zdrowie seksualne i reprodukcyjne młodzieży. Zdrowie Publiczne i Zarządzanie, 12(1), 45–55.
- Janicki, K. (2021). Pańszczyzna. Prawdziwa historia polskiego niewolnictwa. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.
- Kaczorowski, A. (2012). Ballada o kapciach. Wołowiec: Wydawnictwo Czarne.
- Kowalczyk, A. (2018). Brakująca połowa dziejów. Krótka historia kobiet na ziemiach polskich. Ilustracje M. Frej. Warszawa: W.A.B.
- Krotoska, J. (2021). Geneza catcallingu: sposoby skutecznego przeciwdziałania temu zjawisku na przykładzie rozwiązania przyjętego w ustawodawstwie belgijskim. Praca magisterska na kierunku prawo, napisana pod kierunkiem dr hab. prof. Moniki Płatek. Zakład Kryminologii, Wydział Prawa i Administracji UW, Warszawa.
- Królikowski, M. (2012). Kto chce wykorzenić tradycję. Rzeczpospolita, 18.04.2012 r.
- Leder, A. (2014). Prześlona rewolucja. Ćwiczenia z logiki historycznej. Warszawa: Krytyka Polityczna.
- Leszczyński, A. (2020). Ludowa historia Polski. Warszawa: W.A.B.
- Narożniak, M. (2021). Niewolnicy modernizacji. Między pańszczyzną a kapitalizmem. Warszawa: Wydawnictwo RM.
- Obuchowski, K. (1974). Psychologiczne problemy seksuologii. W: K. Imieliński (red.), Seksuologia społeczna. Warszawa: PWN.
- Płatek, M. (2018). Czy kobieta to człowiek. Nowa Orgia Myśli, 23.03.2018 r., <http://nowaorgiamysli.pl/index.php/2018/03/22/czy-kobieta-to-czlowiek/> (dostęp: 22.12.2021 r.).
- Przerwa-Tetmajer, K. (b.d.). Lubię, kiedy kobieta. Poezja.org, <https://poezja.org/wz/Przerwa-Tetmajer-Kazimierz/1318/Lubi%C4%99-kiedy-kobieta> (dostęp: 14.12.2021 r.).
- Rauszer, M. (2020). Bękart pańszczyzny. Historia buntów chłopskich. Warszawa: Wydawnictwo RM.
- Sadura, P. (2017). Państwo, szkoła, klasy. Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej, 72–105.
- Sowa, J. (2011). Fantomowe ciało króla. Peryferyjne zmagania z nowoczesną formą. Kraków: Universitas.

Szymańska M. (2020). Raport o stanie wsi: wzrasta poziom wykształcenia, ale ubywa rolników. Tygodnik, Poradnik Rolniczy, 22.07.2020 r., https://www.tygodnik-rolniczy.pl/articles/aktualnosci/_raport-o-stanie-wsi-wrasta-poziom-wykształcenia-ale-ubywa-rolnikow/ (dostęp: 14.12.2021 r.).

Tokarczuk, O. (2014). Księgi Jakubowe. Kraków: Wydawnictwo Literackie.

Urbanik-Kopeć, A. (2018). Anioł w domu, mrówka w fabryce. Warszawa: Krytyka Polityczna.

Urbanik-Kopeć, A. (2019). Instrukcja nadużycia. Służące w XIX-wiecznych domach polskich. Katowice: Wydawnictwo Sonia Draga.

Wiśniewski, J., Izdebski, Z. (2014). Intymnie. Rozmowy nie tylko o miłości. Kraków: Wydawnictwo Znak Literanova.

Zawadzka, A. (2016). Czarny Protest i płeć. Zadra, 3–4.

Ewa Narkiewicz-Niedbalec **Źródła szczęścia człowieka w różnych fazach życia wynikające nie tylko z miłości i udanego seksu**

Bédier, J. (2002). Dzieje Tristana i Izoldy. Kraków: Wydawnictwo Greg.

Chapman, G. (2014). 5 języków miłości. Kraków: Wydawnictwo Esprit.

GUS (2021). Wyniki badań bieżących, Baza Demografia, <https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/Tables.aspx> (dostęp: 15.03.2022 r.).

Izdebski, Z. (2012). Seksualność Polaków na początku XXI wieku : studium badawcze. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Izdebski, Z., Szcześniak, M. (2021). Siedem grzechów przeciwko seksualności. Warszawa: Wydawnictwo Kropła.

Izdebski, Z., Wiśniewski, J. (2014). Intymnie. Rozmowy nie tylko o miłości. Kraków: Społeczny Instytut Wydawniczy Znak.

Kołąkowski, L. (2004). Mini wykłady o maxi sprawach. Trzy serie. Kraków: Wydawnictwo Znak.

Kurzawa, A. (2017). Rzeczy oczywiste, Zielona Góra: Związek Literatów Polskich, Oddział w Zielonej Górze.

Lun, Yu (2017). Rozmowy. Konfucjusz. Warszawa: Wydawnictwo Aletheia.

Maciejewska, T. (2012). Postrzeganie i kreowanie męskiej tożsamości przez mężczyzn ćwiczących w siłowni (dysertacja doktorska). Zielona Góra [maszynopis znajduje się w Bibliotece Uniwersytetu Zielonogórskiego].

Martenka, H. (2021). Hymny państw świata. Łódź: Wydawnictwo Westa-Druk sp. z o.o.

Olejniczak, J. (2020). W magicznym ogrodzie. Świdnica: Oficyna Wydawnicza Liber Novum.

Osiecka, A., Przybora, J. (2021). Listy na wyczerpanym papierze. Warszawa: Wydawnictwo Agora (e-book).

Pospiszyl, K. (2013). Dramaty rodzinne w mitach i opowieściach. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.

- Snarch, D.M. (2018). *Namiętne małżeństwo*. Warszawa: Wydawnictwo Kropla.
- Starowicz, Z. (1989). *Listy intymne*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Szczepański, J. (1988). *O indywidualności*. Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych.
- Tannen, D. (1994). *Ty nic nie rozumiesz! Kobieta i mężczyzna w rozmowie*. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Tannen, D. (2002). *Mówię to, bo cię Kocham: jak to się dzieje, że rozmawiając możemy wzmocnić lub zniszczyć nasze więzi*. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Xinzhong, Y. (2009). *Konfucjanizm. Wprowadzenie*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Wąż, K. (2007). *Nastolatki wobec prokreacji i rodzicielstwa w badaniach eksperymentalnych (dysertacja doktorska)*. Zielona Góra [maszynopis znajduje się w Bibliotece Uniwersytetu Zielonogórskiego].

Zdzisław Wołk Zasady Karla Rogersa w pracy w zawodach zorientowanych na ludzi

- Bimrose, J. (2013). *Gender – płęć kulturowa*. W: C. Feltham, L. Horton (red.), *Psychoterapia i poradnictwo. Podręcznik akademicki. T. 1 (74–87)*. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Brzezińska, A. (2000). *Miejsce ewaluacji w procesie kształcenia*. W: A. Brzezińska, Z. Brzeziński (red.), *Ewaluacja procesu kształcenia w szkole wyższej*. Poznań: Humaniora.
- Chmielecki, P. (2020). *Uczony niedostosowany społecznie? O współczesnej roli zawodowej pracownika nauki*. *Szkoła – Zawód – Praca*, 19, 150–160.
- Egan, G. (2002). *Kompetentne pomaganie*. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Hajduk, B., Hajduk, E. (2008). *O pomocy skutecznej i nieskutecznej*. Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego.
- King, G. (2003). *Umiejętności terapeutyczne nauczyciela*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Kotarbiński, T. (1957). *Sprawność i błąd (z myślą o dobrej pracy nauczyciela)*. Warszawa: PWN.
- Paszkowska-Rogacz, A. (2003). *Psychologiczne podstawy wyboru zawodu. Przegląd koncepcji teoretycznych*. Warszawa: KOWEziU.
- Rogers, C.R. (2002a). *O stawianiu się osobą*. Poznań: Dom Wydawniczy Rebis.
- Rogers, C.R. (2002b). *Sposób bycia*. Poznań: Dom Wydawniczy Rebis.
- Sprenger, R.K. (2010). *Zasada autoodpowiedzialności. Drogi do motywacji*. Warszawa: MT Biznes Ltd.
- Szatur-Jaworska, B. (1995). *Teoretyczne podstawy pracy socjalnej*. W: T. Pilch, I. Lepalczyk (red.), *Pedagogika społeczna*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.
- Wołk, Z. (2017). *Kultura pracy profesjonalisty*. Warszawa: Difin.

Joanna Mazur **Seksualność a nierówności w zdrowiu – wzajemne inspiracje i przenikanie się nauk**

Baig, K. (2021). Contextualising gender intersectionality with the COVID-19 pandemic. *Public Health*, 198, 171-173. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2021.07.033>

Boniol, M., Mclsaac, M., Xu, L., Wuliji, T., Diallo, K., Campbell, J. (2019). *Gender Equity in the Health Workforce: Analysis of 104 Countries Health Workforce Working Paper 1*. Geneva: WHO.

Borras, A.M. (2021). Toward an intersectional approach to health justice. *International Journal of Health Services*, 51(2), 206-225. <https://doi.org/10.1177/0020731420981857>

Bowleg, L. (2012). The problem with the phrase Women and Minorities: Intersectionality - an important theoretical framework for public health. *American Journal of Public Health*, 102(7), 1267-1273. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2012.300750>

Dahlgren, G., Whitehead, M. (2007). *European strategies for tackling social inequities in health. Levelling up Part 2*. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.

Dahlgren, G., Whitehead, M. (2021). The Dahlgren-Whitehead model of health determinants: 30 years on and still chasing rainbows. *Public Health*, 199, 20-24. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2021.08.009>

Diderichsen, F., Andersen, I., Manuel, C., ... Working Group of Danish Review on Social Determinants of Health. (2012). Health inequality - determinants and policies. *Scandinavian Journal of Public Health*, 40(8) Suppl., 12-105. <https://doi.org/10.1177/1403494812457734>

Diderichsen, F., Hallqvist, J., Whitehead, M. (2019). Differential vulnerability and susceptibility: how to make use of recent development in our understanding of mediation and interaction to tackle health inequalities. *International Journal of Epidemiology*, 48(1), 268-274. <https://doi.org/10.1093/ije/dyy167>

Evans, C.R. (2019). Modeling the intersectionality of processes in the social production of health inequalities. *Social Science & Medicine*, 226, 249-253. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2019.01.017>

Harari, L., Lee, C. (2021). Intersectionality in quantitative health disparities research: A systematic review of challenges and limitations in empirical studies. *Social Science & Medicine*, 277(2), 113876. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2021.113876>

Izdebski, Z. (2020). *Zdrowie i życie seksualne Polek i Polaków. Studium badawcze na tle przemian od 1997 roku*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323542933>

Katikireddi, S., Lal, S., Carrol, E., Niedzwiedz, C., Khunti, K., Dundas, R., ... Barr, B. (2021). Unequal impact of the COVID-19 crisis on minority ethnic groups: a framework for understanding and addressing inequalities. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 75(10), 970-974. <https://doi.org/10.1136/jech-2020-216061>

McGowan, V.J., Lowther, H.J., Meads, C. (2021). Life under COVID-19 for LGBT+ people in the UK: Systematic review of UK research on the impact of COVID-19 on sexual and gender minority populations. *BMJ Open*, 11(7), e050092. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2021-050092>

OECD (2020). *Women at the Core of the Fight Against COVID-19 Crisis*. Paris.

WHO Regional Office for Europe (2012). *Social inequalities in health in Poland*. Copenhagen.

Wierzchosławski, S. (2019). Wielodyscyplinarność i interdyscyplinarność statystycznych badań zjawisk społecznych. *Studia Demograficzne*, 155(1), 30-47.

Wilkinson, R., Pickett, K. (2009). *The Spirit Level: Why Equal Societies Almost Always do Better*. London: Allen Lane.

Zurzycka, P., Czyżowicz, K., Radzik, T. (2017). Perspektywa intersekcjonalna w praktyce pielęgnarskiej - zarys problematyki. *Sztuka Leczenia*, 2, 79-86. <https://doi.org/10.5603/PP.2017.0035>

Wojciech Ronatowicz **Rodzice dzieci internetowych – bezpieczeństwo w sieci**

AAP (2016). Policy Statement Media and Young Minds. *Pediatrics* November, 13, 5, <https://pediatrics.aappublications.org/content/138/5/e20162591> (dostęp: 3.06.2019 r.).

Bąk, A. (2015). Raport. Korzystanie z urządzeń mobilnych przez małe dzieci w Polsce – wyniki badania ilościowego. Fundacja Dzieci Niczyje, http://www.mamatatatablet.pl/pliki/uploads/2015/11/Korzystanie_z_urzadzen_mobilnych_raport_final.pdf (dostęp: 3.01.2022 r.).

Lange, R. (red.) (2019). *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów*. Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy, <https://www.nask.pl/pl/raporty/raporty> (dostęp: 3.01.2022 r.).

Pyżalski, J., Zdrodowska, A., Tomczyk, Ł., Abramczuk, K. (2019). *Polskie badanie EU Kids Online 2018. Najważniejsze wyniki i wnioski*. Poznań: <https://doi.org/10.14746/amup.9788323234098>

Wydawnictwo Naukowe UAM, https://fundacja.orange.pl/files/user_files/EU_Kids_Online_2019_v2.pdf (dostęp: 18.11.2021 r.).

Ronatowicz, W., *Cyberpodwórko – profilaktyka ryzykownych zachowań seksualnych dzieci, młodzieży i młodych dorosłych w wirtualnym świecie*. Forum Bezpiecznego Internetu, <https://www.forumbezpiecznegointernetu.pl/#publikcje> (dostęp: 12.12.2021 r.).

Wojtasik, Ł. (2015). *Mama, tata, tablet. O tym, kiedy i jak udostępnić dzieciom tablet i smartfon*. Warszawa: Fundacja Dzieci Niczyje, <http://www.mamatatatablet.pl/pliki/uploads/2015/10/broszuraMTTnet.pdf> (dostęp: 3.01.2022 r.).

Zgliczyński, W.S. (2017). Nadwaga i otyłość w Polsce. *Infos. Biuro Analiz Sejmowych*, 4(227), 1–4.